

Prediction of Observing Social Values and Identity Based on Self-Esteem in High School Students of Shahed Schools in District 5 of Tehran

Molla'ei, F. * PhD Candidate of Psychology
Molla'ei A. MA in Educational Psychology

Abstract

The aim of this study was to predict the observance of social values and identity based on self-esteem in female high school students in Shahed schools. The subjects of this study consisted of 185 students from Shahed schools in District 5 of Tehran. In the present descriptive study, the subjects were selected by the cluster sampling method, and they completed the Allport Values Questionnaire (1961), the Zahra Akbarpour Social Identity Questionnaire (2002) and the Cooper Smith Self-Esteem Scale (1967). Pearson correlation, independent t-test and multivariate regression were used to analyze the data. There is a significant positive relationship between identity and overall self-esteem, identity and social self-esteem, identity and family self-esteem and identity and academic self-esteem. The relationship between observance of social values and overall self-esteem is positive, but it is not statistically significant. The relationship between observance of social values and social self-esteem and family self-esteem and academic self-esteem is significant and positive. Overall self-esteem could not predict identity formation independently. Family self-esteem could predict identity formation, but the rate of predictability was not significant for social self-esteem. Religious identity, gender identity, group identity (friends and family) can predict the criterion variable. As students' self-esteem increases, desirable changes in identity and observance of social values are expected.

Keyword: social values, identity, self-esteem, high school students.

پیش‌بینی رعایت ارزش‌های اجتماعی و هویت براساس عزت‌نفس در دانش‌آموزان دبیرستان‌های شاهد منطقه پنج تهران

فاطمه ملائی *

دانشجوی دکتری روانشناسی

عبداله ملائی

کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی رعایت ارزش‌های اجتماعی و هویت براساس عزت‌نفس در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه مدارس شاهد انجام شد. آزمودنی‌های این پژوهش را ۱۸۵ دانش‌آموز از مدارس شاهد منطقه ۵ تهران تشکیل می‌دادند. پژوهش حاضر از نوع توصیفی می‌باشد. آزمودنی‌ها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند و پرسشنامه‌های ارزش‌های آلپورت (۱۹۶۱)، هویت اجتماعی زهرا اکبرپور (۱۳۸۱)، و عزت‌نفس کوپر اسمیت (۱۹۶۷)، را تکمیل نمودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آماری همبستگی پیرسون، t مستقل و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. بین هویت و عزت‌نفس کلی و بین هویت و عزت‌نفس اجتماعی، بین هویت و عزت‌نفس خانوادگی و بین هویت و عزت‌نفس تحصیلی رابطه معنی‌دار و مثبتی است. رابطه بین رعایت ارزش‌های اجتماعی با عزت‌نفس کلی مثبت می‌باشد، اما میزان آن از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد. رابطه بین رعایت ارزش‌های اجتماعی با عزت‌نفس اجتماعی، عزت‌نفس خانوادگی و عزت‌نفس تحصیلی معنی‌دار و مثبت می‌باشد. عزت‌نفس کلی توانست شکل‌گیری هویت را به صورت جداگانه پیش‌بینی کند. عزت‌نفس خانوادگی توانست شکل‌گیری هویت را پیش‌بینی کند، ولی میزان پیش‌بینی‌کنندگی برای عزت‌نفس اجتماعی معنی‌دار نبود. هویت مذهبی، هویت جنسی، هویت گروهی (دوستان و خانوادگی) می‌توانند متغیر ملاک را پیش‌بینی کنند. به دنبال افزایش عزت‌نفس دانش‌آموزان، انتظار تغییرات مطلوب در هویت و رعایت ارزش‌های اجتماعی می‌رود.

کلیدواژه‌ها: ارزش‌های اجتماعی، هویت، عزت‌نفس، دانش‌آموزان دبیرستان.

مقدمه

ارزش‌ها^۱ هنجارها و معیارهایی هستند که اعضای یک جامعه به آنها وابسته‌اند و آنها را سزاوار و شایسته می‌دانند و می‌کوشند رفتارشان را مطابق الگوهایی که از این ارزش‌ها ساخته‌اند، درآورند. ارزش‌های شخصی هم به‌نحوی ارزش‌های محیط فرهنگی را بازتاب می‌کنند که شخص در آن جامعه پذیر شده است (نیک‌گهر، ۱۳۶۹).

با در نظر گرفتن این مسئله که ارزش‌ها، نگرش‌ها و علائق از جنبه‌های بسیار مهم شخصیت هستند، پایه و اساس زندگی آدمی به‌شمار رفته، کیفیت زندگی و چگونگی رفتار و مناسبات افراد مستقیماً متأثر از نظام ارزش‌ها و اصول اخلاقی است که بدان پایبند می‌باشند (احمدی، ۱۳۸۳).

هویت‌یابی یکی از اساسی‌ترین مراحل رشد است که بر همه جنبه‌های زندگی فرد از جمله شکوفایی استعدادها مؤثر است. بدان‌معناکه وقتی یک دانش‌آموز هویت مطلوب و آرمانی خود را به‌دست می‌آورد به آرامش درونی می‌رسد و نه تنها خودش را قبول دارد، بلکه از لحاظ عزت‌نفس در درجه بالایی قرار می‌گیرد و این هم باعث پیشرفت عملکرد تحصیلی می‌شود (اریکسون^۲، ۱۹۸۲).

هویت^۳ بازگشت به خویشتن است، نگاهی است به خود و بارور کردن ارزش‌های خویش، نگرشی به درون و برون (خرم، ۱۳۷۶).

لوینگر هویت را به شیوه‌ای کل‌گرایانه به‌عنوان «صفت سرآمد شخصیت» می‌داند. از نظر وی «من» یک وسیله‌گزینشی است که به فرد اجازه می‌دهد واقعیت خارجی را به طریقی درک کند تا اضطراب را کاهش دهد. رشد منش اخلاقی کنترل‌تکانه و درونی‌ساختن قواعد رفتار را جزء کنش‌های من می‌داند که من این قابلیت را به‌مرور کسب می‌کند. در روان‌تحلیلی سنتی این کنش‌ها شبیه کنش‌های «فرامن» است. مشخص است که لوینگر منزلت من را بالا برده و آن را مهم‌تر در نظر گرفته است (کروگر و گرین، ۱۹۹۶).

لوینگر با مطالعات گسترده‌ای که با استفاده از آزمون فرافکن تکمیل جملات خود انجام داد، مجموعه‌ای از مراحل رشدی را در شکل‌گیری من یا تجربه خود توصیف کرده است. در این

-
1. Values
 2. Eriksoon
 3. Identity

توصیف روش‌هایی راجع به کنترل تکانه، سبک بین‌فردی، مشغولیت‌های ذهنی آگاهانه و سبک‌شناختی را در هر مرحله بررسی می‌کند. وی مراحل را توصیف کرده است که به واسطه آن صفت سرآمد شخصیت وجود را در طول نوزادی تصرف کرده و به‌سوی مراحل عملکرد بالغ‌تر در اواخر نوجوانی و بزرگسالی رشد می‌دهد یا بازداري می‌کند. از دیدگاه او افراد به‌ترتیب در این مراحل هشت‌گانه رشد می‌کنند تا جایی که دیگر قادر به پیشرفت نباشند. رشد من تا دوران بزرگسالی ادامه دارد و در طول زندگی نیز تغییر می‌کند. هر خصوصیت تازه‌ای که پدید می‌آید بر خصوصیات قبلی افزوده می‌شود. سطح بزرگسالی رشد بالاترین مرحله‌ای است که من می‌تواند به آن دست یابد (فیلیپس و همکاران، ۱۹۸۴).

یکی از مسائل عمده که نوجوان با آن روبه‌رو می‌شود، مسئله شکل‌گیری هویت فردی اوست، و این بدان معناست که او باید به سؤال‌هایی نظیر «من کیستم» و «به کجا می‌روم» پاسخی بدهد. جستجوی هویت شخص متضمن این است که شخص تشخیص بدهد که برای او چه چیزهایی مهم و چه کارهایی ارزشمند است و نیز متضمن تنظیم معیارهایی است که وی براساس آنها بتواند رفتار خود و دیگران را هدایت و ارزیابی کند (اتکینسون^۱، هیلگارد^۲، ۱۹۸۳، ترجمه براهنی و دیگران، ۱۳۸۲).

امروزه نیاز نوجوانان و جوانان به هویت بیش از هر زمان دیگر است، زیرا مسئله جهانی شدن از یک‌طرف و موضوع فرهنگ‌های تاریخی و خرده‌فرهنگ‌ها و محروم‌بودن کشورهای جهان سوم از طرف دیگر باعث شده که نوجوانان و جوانان عصر حاضر در تکاپوی حفظ هویت خویش به‌خصوص هویت اجتماعی در یک درگیری مداوم و هجوم امواج متفاوت با هویت شخصی خود در اضطراب به‌سر برند. ازسویی کسب هویت و ثبات هویت، نشانه رشد و گذر از بحران جوانی است (فروم^۳، ۱۳۷۰).

خودانگاره که مفهوم عزت‌نفس^۴ را می‌سازد، به‌نظر می‌رسد که تحت تأثیر محیط بیرونی شکل می‌گیرد و ساخته می‌شود. از طرف دیگر، کارل راجرز^۵ روان‌شناس امریکایی، می‌گوید که هرچه

-
1. Atkinson
 2. Hilgarde
 3. Fromm
 4. Self-esteem
 5. Carl Rajers

افراد خود را بیشتر بپذیرند، احتمال بیشتری خواهد داشت که دیگران را نیز بپذیرند. برعکس، هرچه نظرشان نسبت به خود نامطلوبتر باشد، دیگران را نیز کمتر پذیرا خواهند بود (ایلین شیهان، ترجمه مهدی گنجی، ۱۳۷۸).

عزت نفس یکی از نیازهای اصلی انسان است که برای سازگارشیدن انسان ضرورت دارد و در رسانیدن او به موفقیت نقش ایفا می‌کند. هرچه این نیاز کمتر مرتفع شود، امکان فاصله گرفتن از موفقیت و رشد و تعالی کاهش پیدا می‌کند (برانندن^۱، ۱۳۸۸).

از نظر کوپر اسمیت^۲، رشد عزت نفس شدیداً تحت تأثیر میزان رفتارهای احترام‌آمیز از سوی افراد مهم زندگی فرد و نیز تاریخچه موفقیت‌های وی در زندگی است. کوپر اسمیت عزت نفس را به عنوان یک متغیر آستانه‌ای در نظر می‌گیرد. بدین معنا که عزت نفس متوسط، تأثیر مهم و معنی داری بر پیشرفت تحصیلی ندارد. اما عزت نفس پایین، تأثیر بازدارنده‌ای بر پشتکار، اعتماد و عملکرد آموزشی تحصیلی دارد. بنابراین، باید پیش از شروع هر اقدام آموزش برای افزایش بالابردن سطح عزت نفس دانش‌آموزان تلاش و کوشش کرد (کارلسون و همکاران، ۱۹۹۸).

عزت نفس افراد تعیین‌کننده عملکرد آنها در محیط کار و موفقیت در برقراری ارتباط با دیگران است و بالاخره اینکه عزت نفس در تعامل با دیگران، احساس ارزشمندی و خوشحالی ما نقش بسزایی دارد (ریگن، ۱۹۷۹).

برخورداری از اراده و اعتماد به نفس قوی قدرت تصمیم‌گیری، ابتکار، خلاقیت و بهداشت روانی رابطه مستقیمی با میزان چگونگی عزت نفس افراد دارد (بروکس، ۱۹۹۱).

عزت نفس هسته مرکزی ساختارهای روان‌شناختی فرد است که وی را در برابر اضطراب محافظت نموده و آسایش خاطر وی را فراهم می‌آورد. عزت نفس سپر محافظ در مقابله با فشارهای روانی است که فرد را در مقابل وقایع فشارآور منفی زندگی حمایت می‌کند. فردی که از ارزشمندی بالایی برخوردار است، به راحتی قادر است با عقیده‌ها و وقایع فشارآور بیرونی بدون تجربه برانگیختگی منفی و ازهم‌پاشیدگی سازمان روانی مواجه شود (کوهن^۳، ۲۰۰۴).

-
1. Brondon
 2. Cooper Smith
 3. Cohen

به طور کلی با توجه به تحقیقات انجام شده، جامعه‌ای که افراد آن از احساس ارزشمندی (عزت نفس بالا) برخوردار باشند، در مقابل انواع مشکلات و مسائل زندگی، فشارهای روانی، تهدیدها و انواع حوادث ناگوار طبیعی مثل: سیل، زلزله و... و بیماری‌های روانی (اضطراب، افسردگی، الکلیسم، اسکیزوفرنی و...) مقاوم و پایدار خواهد بود که این امر، شکوفایی استعدادها، نهفته، خلاقیت و پیشرفت‌های فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و... را به دنبال خواهد داشت (بیابانگرد، ۱۳۸۲).

بیشتر صاحب‌نظران وجود عزت نفس مناسب را به عنوان عامل مرکزی و اساسی در سازگاری عاطفی - اجتماعی افراد می‌دانند. این باور سابقه طولانی دارد. ابتدا روان‌شناسان و جامعه‌شناسان از جمله ویلیام جیمز، چارلز سالیوان و هورنای خودپنداره را در نظریه‌های شخصیت خود وارد کردند سال‌های بعد روان‌شناسان نظریه‌ها را به کارهای تجربی در آمیختند و نتیجه گرفتند عزت نفس با شادکامی و کارکرد مفید فرد، رابطه مستقیم دارد. مسئله عزت نفس و مقوله خودارزشمندی از اساسی‌ترین عوامل در رشد مطلوب شخصیت به ویژه رشد کودکان و نوجوانان به شمار می‌رود (کراس، ۱۹۹۱).

احساس افراد نسبت به خودشان دربرگیرنده آگاهی از اسنادهای روانی و جسمی در خود از جمله نقش اجتماعی است. چنین خودآگاهی توصیف کننده خودانگاره فرد است. هم‌زمان با شکل‌گیری خودانگاره، خودآرامی نیز در فرد شکل می‌گیرد. خودآرامی خواسته ما برای داشتن بالاترین حد ویژگی‌های مطلوب رفتار و مهارت است. مقایسه خودانگاره و خودآرامی بازتابی از عزت نفس فرد است. سطح اعتماد فرد نسبت به خودش رضایت کلی از خود و انگیزه برای تجربه‌های جدید و چالش نمایانگر عزت نفس هستند (آلی، ۲۰۰۴).

نوجوانانی که به مدارس می‌روند یا در محله‌هایی زندگی می‌کنند که گروه قوی یا مقام اجتماعی اقتصادی آنها محترم شمرده می‌شود، مشکلات عزت نفس کمتری دارند. مدارس و جوامعی که میراث فرهنگی نوجوانان را می‌پذیرند به احساس ارزشمندی و هویت شخصی منسجم و ایمن آنها کمک می‌کنند (زیمرن و همکاران، ۱۹۹۷).

روان‌شناسان اجتماعی و جامعه‌شناسان بر این باورند که هویت (حتی هویت فردی) امری غیرشخصی و یا به عبارت دیگر، امری اجتماعی است که به واسطه دیالکتیک میان فرد و جامعه

شکل می‌گیرد. هرچند هویت معمولاً در نگرش‌ها و احساسات شخصی افراد نمود پیدا می‌کند، ولی زمینه و بستر شکل‌گیری آن، زندگی جمعی است و تصویری که فرد از خود می‌سازد و یا آگاهی و احساس فرد نسبت به خود، بازتاب نگرش دیگران نسبت به اوست (جنکینز^۱، ۱۹۹۶).

رشد احساس هویت را نمی‌توان از مسئله عزت‌نفس و ارزش‌ها جدا دانست. اگر قرار است افراد بتوانند از خود استنباط یا ثباتی داشته باشند، این ارزش‌های اجتماعی را به طرق جدیدی به کار ببندند تا با اوضاع و احوال در حال تغییر متناسب باشد (ماسن^۲ و دیگران، ۱۳۸۲).

در روان‌شناسی شخصیت و تحول آن، سه مفهوم «خود»، «هویت» و «نظام ارزشی» جایگاه محوری دارند. در این میان دو جنبه از مفهوم «خود» یعنی «دریافت از خود» و «ارزشمندی خود» و اغتشاش هویت» و طیف وسیعی از انواع و مراتب نظام ارزشی حائز اهمیت اساسی در شناخت وضعیت و تحول نوجوانان است (لطف‌آبادی، ۱۳۸۵).

باتوجه به اینکه برخی افراد در جامعه نسبت به رعایت ارزش‌های اجتماعی^۳ بی‌توجه بوده و آن را نادیده می‌گیرند و ریشه اکثر مشکلات اجتماعی همین بی‌توجهی به ارزش‌های اجتماعی است، عواملی که بر رعایت ارزش‌های اجتماعی در افراد مؤثر است، نیز حائز اهمیت بوده و باید از همان دوران کودکی و نوجوانی به آنها پرداخته شود. از این‌رو در این تحقیق به عوامل هویت (درک هر شخص از خود که از نظر روان‌شناسان اجتماعی امری غیرشخصی و اجتماعی بوده که به واسطه دیالکتیک بین فرد و جامعه شکل می‌گیرد) که پیش‌بینی می‌شود در رابطه با ارزش‌های اجتماعی بسیار مؤثرند و نوعی رابطه چندسویه با یکدیگر دارند، پرداخته شده است. همچنین باتوجه به اینکه نوجوانی مقدمه ورود به بزرگسالی و نوعی آمادگی برای رویارویی با انواع چالش‌های روانی و اجتماعی پیش رو می‌باشد، بنابراین تربیت و پرورش نوجوانان هم از آن جهت که خود بخشی از جامعه محسوب شده و هم اینکه ساختار انسانی آینده یک جامعه را رقم می‌زنند، بسیار حیاتی و حائز اهمیت بوده اما آنچه تاکنون مشهود است پژوهش‌هایی که در رابطه با مسائل خاص نوجوانان صورت گرفته نسبت به اهمیت این موضوع محدود و این موضوع تاحدی مورد غفلت پژوهشگران و دستگاه‌های مربوطه بوده است.

-
1. Jenkins
 2. Moson
 3. Social Values

چشم‌انداز روشن نیز برای نظام آموزشی و تعلیم و تربیت با پژوهش‌هایی امکان‌پذیر است که گام‌هایی را در راستای تبیین عملکرد تحصیلی دارند و این می‌طلبد که پژوهش در حوزه‌هایی انجام بگیرد که نوجوانان ما بر اثر مسائل رشدی و روانی ضرورتاً با آن دست و پنجه نرم می‌کنند. روشن است که ارزش‌های اجتماعی، هویت و عزت‌نفس سه مؤلفه مهم در این راستا هستند و اینجاست که پژوهش درباره آنها کاملاً لازم و ضروری می‌باشد.

این پژوهش قصد دارد مشخص کند که تا چه میزان می‌توان رعایت ارزش‌های اجتماعی و هویت (درک هر شخص از خود) را بر اساس عزت‌نفس (ارزشی که هر فرد به خود قائل است و میزان احترامی که به شخصیت خود می‌گذارد)، پیش‌بینی نمود؟

روش

نوع تحقیق حاضر از نوع زمینه‌یابی (غیرمداخله‌ای) می‌باشد. و نوع طرح به کاربرده شده در آن همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان مؤنث (دبیرستان دخترانه) دوره متوسطه مدارس شاهد منطقه ۵ تهران است که در سال تحصیلی ۱۳۹۵ - ۱۳۹۴ مشغول به تحصیل می‌باشند. طبق گزارش آماری تعداد آنها ۳۵۰ نفر می‌باشد. با توجه به جدول مورگان تعداد ۱۸۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش با توجه به موضوع که پیش‌بینی رعایت ارزش‌های اجتماعی و هویت بر اساس عزت‌نفس در دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شاهد منطقه ۵ می‌باشد، از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شده است. سپس پرسشنامه‌های عزت‌نفس، هویت و ارزش‌ها بین آنها پخش شد. بعد از پخش پرسشنامه و دادن توضیحاتی درباره پرسشنامه‌ها ابتدا آزمودنی‌ها اطلاعات جمعیت‌شناسی (شامل جنس، میزان تحصیلات، سن، و...) را وارد کرده بعد به ۳ پرسشنامه جواب دادند. پرسشنامه‌ها پس از جمع‌آوری در نرم‌افزار اس.پی.اس.اس وارد شده و با توجه به فرضیه‌های تحقیق تحلیل‌های آماری لازم روی آنها انجام شد.

پرسشنامه بررسی ارزش‌های آلپورت: این پرسشنامه که توسط آلپورت ۱۴، لیندزی و ورنون تهیه شده است، دارای ۴۵ سؤال به صورت ۳۰ سؤال دوگزینه‌ای و ۱۵ سؤال چهارگزینه‌ای می‌باشد

و به سنجش ۶ ارزش: نظری، زیبایی‌گرایی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مذهبی با ذکر شماره سؤالات هر ارزش می‌پردازد. ضریب آلفای کرونباخ در این پرسشنامه ۸۷٪ به‌دست آمد.

پرسشنامه هویت اجتماعی: این پرسشنامه توسط زهرا اکبرپور در سال ۱۳۸۱ جهت سنجش هویت اجتماعی تهیه شد و با استفاده از طیف لیکرت، برای جمع‌آوری اطلاعات در نظر گرفته شده است. که حاوی ۶۳ سؤال می‌باشد که ۴۸ سؤال آن به ابعاد مختلف هویت اجتماعی مربوط می‌شود. بدین ترتیب که ۱۳ سؤال مربوط به طیف هویت مذهبی، ۹ سؤال در ارتباط با طیف هویت ملی، ۹ سؤال مربوط به طیف هویت جنسی، ۱۰ سؤال در ارتباط با طیف هویت گروهی (دوستان) و ۷ سؤال مربوط به طیف هویت گروهی (خانواده) می‌باشد. ۱۵ سؤال دیگر آن مشخصات فردی آزمودنی‌ها که دربرگیرنده توصیفی آزمودنی‌ها از قبیل جنس، سن، تحصیلات و... است. ضریب آلفای کرونباخ در این پرسشنامه ۸۲٪ به‌دست آمد.

پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (۱۹۶۷): این پرسشنامه شامل ۵۸ ماده است که ۸ ماده آن شامل سؤال‌های ۶، ۱۳، ۲۰، ۲۷، ۳۴، ۴۱، ۴۸، ۵۵ دروغ‌سنج است و ۵۰ ماده دیگر آن به چهار خرده‌مقیاس عزت نفس کلی، عزت نفس اجتماعی (همسالان)، عزت نفس خانوادگی (والدین) و عزت نفس تحصیلی (آموزشگاه) تقسیم شده است. دامنه پاسخ‌های آزمودنی به صورت بله و خیر است که هر فرد متناسب با وضعیت خود یکی از گزینه‌ها را انتخاب می‌کند. شیوه نمره‌گذاری این آزمون صفر و یک است. به این معنا که در ماده‌های شماره ۲، ۴، ۵، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۶، ۴۵، ۴۷، ۵۷ به هر پاسخ بله یک نمره و به هر پاسخ خیر صفر تعلق می‌گیرد و در بقیه سؤالات به‌طور معکوس عمل می‌شود. یعنی به هر پاسخ خیر یک نمره و به هر پاسخ بله صفر داده می‌شود. بدیهی است حداقل و حداکثر نمره فرد در این پرسشنامه صفر و پنجاه خواهد بود. چنانچه پاسخ‌دهنده از ۸ ماده دروغ‌سنج به بیش از ۴ مورد پاسخ دهد، اعتبار آزمون پایین است و آزمودنی سعی کرده است خود را بهتر از آن چیزی که هست، جلوه دهد. باتوجه به مجموعه نمرات، سطح عزت نفس هر فرد تعیین می‌شود. به عبارت دیگر، هرچه نمره فرد بیشتر باشد، دارای عزت نفس بالاتری است و هرچه نمره فرد پایین‌تر باشد، به همان میزان عزت نفس پایین‌تر است. ضریب آلفای کرونباخ در این پرسشنامه ۸۸٪ به‌دست آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی بود. در سطح توصیفی ما برای آزمودنی‌ها شاخص‌های توصیفی؛ فراوانی؛ میانگین، واریانس و... به دست آمد و در بخش استنباطی هم به آزمون فرضیه‌ها پرداخته شد. برای آزمون فرضیه‌ها از مدل آماری همبستگی پیرسون، تی مستقل و رگرسیون چندمتغیره و با استفاده از نرم افزار اس.پی.اس.اس داده‌ها تحلیل شد.

یافته‌ها

جدول ۱. فراوانی برای آزمودنی‌ها براساس مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی	فراوانی	درصد
اول دبیرستان	۷۰	۳۸,۰۰
دوم دبیرستان	۶۵	۳۳,۱
سوم دبیرستان	۵۰	۲۷,۰
جمع	۱۸۵	۱۰۰,۰

جدول ۲. شاخص‌های مرکزی برای آزمودنی‌ها براساس رعایت ارزش‌های اجتماعی، عزت نفس و هویت

شاخص‌های آماری	فراوانی	دامنه تغییرات	میانگین	واریانس	انحراف استاندارد	میزان اسمیرنوف کولموگوروف	سطح معنی داری
عزت نفس کلی	۱۸۵	۲۰,۰۰	۱۳,۸۳	۱۴,۳	۳,۷۹	۲,۳۳	۰,۱۸۰
عزت نفس اجتماعی	۱۸۵	۲۰,۰۰	۱۲,۴۶	۱۷,۱	۴,۱۳	۱,۴۳	۰,۵۰۰
عزت نفس خانوادگی	۱۸۵	۱۰,۶۳	۱۰,۶۳	۱۴,۱	۳,۷۶	۱,۴۲	۰,۵۰۰
عزت نفس تحصیلی	۱۸۵	۱۷,۰۰	۹,۹۱	۱۹,۷	۴,۴۴	۱,۲۲	۰,۶۴۰
هویت مذهبی	۱۸۵	۱۷,۰۰	۹,۹۱	۱۹,۷	۴,۴۴	۱,۲۲	۰,۶۴۰
هویت ملی	۱۸۵	۱۶,۰۰	۹,۷۵	۱۵,۸	۳,۹۸	۱,۳۵	۰,۲۷۰
هویت جنسی	۱۸۵	۱۶,۰۰	۹,۸۵	۱۴,۲	۳,۷۷	۱,۲۳	۰,۳۵۰
هویت گروهی (دوستان)	۱۸۵	۱۶,۰۰	۱۲,۷۶	۱۴,۷	۳,۸۴	۱,۲۳	۰,۳۱۰
هویت گروهی (خانواده)	۱۸۵	۱۸,۰۰	۱۲,۰۰	۱۹,۷	۴,۴۴	۱,۲۱	۰,۵۶۰

نتایج به دست آمده در جدول بالا میزان اسمیرنوف کولموگروف را برای آزمودنی‌ها در رعایت ارزش‌های اجتماعی، عزت نفس و هویت نشان می‌دهد.

جدول ۳. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای آزمودنی‌ها بین متغیرهای عزت نفس و هویت

متغیرها	شاخص‌های آماری	هویت
عزت نفس کلی	ضریب همبستگی	۰,۲۱۷***
	سطح معنی‌داری	۰,۰۰۰
	درجه آزادی	۳۲۰
عزت نفس اجتماعی	ضریب همبستگی	۰,۱۹۱***
	سطح معنی‌داری	۰,۰۰۱
	درجه آزادی	۳۲۰
عزت نفس خانوادگی	ضریب همبستگی	۰,۲۲۱***
	سطح معنی‌داری	۰,۰۰۱
	درجه آزادی	۳۲۰
عزت نفس تحصیلی	ضریب همبستگی	۰,۲۳۰***
	سطح معنی‌داری	۰,۰۰۰
	درجه آزادی	۳۲۰

نتایج به دست آمده در جدول ۳ رابطه بین عزت نفس و هویت را با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که:

رابطه بین هویت با مؤلفه عزت نفس کلی رابطه‌ی مثبتی می‌باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. چون در میزان ضریب همبستگی $0,217^{***}$ سطح معنی‌داری مشاهده شده $0,001$ کمتر از $0,01$ می‌باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی‌داری رابطه بین دو متغیر با میزان اطمینان $0,99$ و میزان احتمال خطای $0,01$ تأیید می‌شود.

رابطه بین هویت با مؤلفه عزت نفس اجتماعی رابطه‌ی مثبتی می‌باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. چون در میزان ضریب همبستگی $0,191^{***}$ سطح معنی‌داری

مشاهده شده ۰,۰۰۱ کمتر از ۰,۰۱ می باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی داری رابطه بین دو متغیر با میزان اطمینان ۰,۹۹ و میزان احتمال خطای ۰,۰۱ تأیید می شود.

رابطه‌ی بین هویت با مؤلفه عزت نفس خانوادگی رابطه مثبتی می باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی دار است. چون در میزان ضریب همبستگی ۰,۲۲۱** سطح معنی داری مشاهده شده ۰,۰۰۱ کمتر از ۰,۰۱ می باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی داری رابطه بین دو متغیر با میزان اطمینان ۰,۹۹ و میزان احتمال خطای ۰,۰۱ تأیید می شود.

رابطه بین هویت با مؤلفه عزت نفس تحصیلی رابطه مثبتی می باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی دار است. چون در میزان ضریب همبستگی ۰,۲۳۰** سطح معنی داری مشاهده شده ۰,۰۰۱ کمتر از ۰,۰۱ می باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی داری رابطه‌ی بین دو متغیر با میزان اطمینان ۰,۹۹ و میزان احتمال خطای ۰,۰۱ تأیید می شود.

جدول ۴. نتایج ضریب همبستگی عزت نفس، رعایت ارزش های اجتماعی در دانش آموزان با استفاده از

ضریب همبستگی پیرسون

شاخص های آماری	رعایت ارزش های اجتماعی
ضریب همبستگی	۰,۰۶۷۰
سطح معنی داری	۰,۲۳۰۰
درجه آزادی	۳۲۰
ضریب همبستگی	۰,۲۲۰**
سطح معنی داری	۰,۰۰۰
درجه آزادی	۳۲۰
ضریب همبستگی	۰,۳۲۶**
سطح معنی داری	۰,۰۰۰
درجه آزادی	۳۲۰
ضریب همبستگی	۰,۲۲۳**
سطح معنی داری	۰,۰۰۰
درجه آزادی	۳۲۰

نتایج به دست آمده در جدول ۴ رابطه بین عزت نفس، رعایت ارزش‌های اجتماعی با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون را نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که:

رابطه بین رعایت ارزش‌های اجتماعی با مؤلفه عزت نفس کلی رابطه مثبتی می‌باشد. اما میزان این رابطه از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد. چون در میزان ضریب همبستگی $0,067$ ** سطح معنی‌داری مشاهده شده $0,230$ بزرگتر از $0,05$ است. بنابراین، فرضیه محقق مبنی بر معنی‌داری رابطه بین دو متغیر تأیید نمی‌شود.

رابطه بین رعایت ارزش‌های اجتماعی با مؤلفه عزت نفس اجتماعی رابطه مثبتی می‌باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. چون در میزان ضریب همبستگی $0,220$ ** سطح معنی‌داری مشاهده شده $0,001$ کمتر از $0,01$ می‌باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی‌داری رابطه بین دو متغیر با میزان اطمینان $0,99$ و میزان احتمال خطای $0,01$ تأیید می‌شود.

رابطه بین رعایت ارزش‌های اجتماعی با مؤلفه عزت نفس خانوادگی رابطه مثبتی می‌باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. چون در میزان ضریب همبستگی $0,326$ ** سطح معنی‌داری مشاهده شده $0,001$ کمتر از $0,01$ می‌باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی‌داری رابطه بین دو متغیر با میزان اطمینان $0,99$ و میزان احتمال خطای $0,01$ تأیید می‌شود.

رابطه بین رعایت ارزش‌های اجتماعی با مؤلفه عزت نفس تحصیلی رابطه مثبتی می‌باشد. همچنین میزان این رابطه از نظر آماری معنی‌دار است. چون در میزان ضریب همبستگی $0,223$ ** سطح معنی‌داری مشاهده شده $0,001$ کمتر از $0,01$ می‌باشد، بنابراین فرضیه محقق مبنی بر معنی‌داری رابطه بین دو متغیر با میزان اطمینان $0,99$ و میزان احتمال خطای $0,01$ تأیید می‌شود.

جدول ۵. نتایج ضریب همبستگی ارزش‌های اجتماعی و شکل‌گیری هویت در دانش‌آموزان با استفاده

از ضریب همبستگی پیرسون

ارزش‌های اجتماعی	شاخص‌های آماری	
*۰,۱۲۸	ضریب همبستگی	هویت مذهبی
۰,۰۲۲	سطح معنی‌داری	
۳۲۰	درجه آزادی	
**۰,۲۲۲	ضریب همبستگی	هویت ملی
۰,۰۰۰	سطح معنی‌داری	
۳۲۰	درجه آزادی	
**۰,۲۵۰	ضریب همبستگی	هویت جنسی
۰,۰۰۰	سطح معنی‌داری	
۳۲۰	درجه آزادی	
۰,۰۷۹	ضریب همبستگی	هویت گروهی (دوستان)
۰,۱۵۸	سطح معنی‌داری	
۳۲۰	درجه آزادی	
۰,۰۷۹	ضریب همبستگی	هویت گروهی (خانواده)
۰,۱۵۸	سطح معنی‌داری	
۳۲۰	درجه آزادی	

نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۵ ضریب همبستگی ارزش‌های اجتماعی و شکل‌گیری هویت در

دانش‌آموزان با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون را نشان می‌دهد.

بررسی سهم مؤلفه‌های عزت‌نفس در شکل‌گیری هویت

جدول ۶. ضرایب تعیین

ضرایب تعیین				
مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین r ²	ضریب تعیین تعدیل شده r ³	خطای استاندارد برآورد
۱	۰,۳۶۳	۰,۱۳۱	۰,۱۲۳	۷,۷۱۶

نتایج به‌دست‌آمده در جدول بالا ضرایب همبستگی و ضریب تعیین به‌دست‌آمده برای متغیرهای پیش‌بین مؤلفه‌های عزت‌نفس و متغیر ملاک شکل‌گیری هویت را نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که از میان ۱۰۰ درصد تغییرات و واریانس احتمالی تعیین‌کننده در متغیر ملاک، در این مدل ۰,۱۳ مربوط به تأثیرات مستقیم مجموع متغیرهای پیش‌بین است.

جدول ۷. آزمون آنوا معنی‌داری ارتباط متغیر مستقل و وابسته

آزمون آنوا معنی‌داری ارتباط متغیر مستقل و وابسته					
مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۲۸۴۷,۸	۳	۹۴۹,۲	۱۵,۹۴	۰,۰۰۰
باقیمانده	۱۸۸۱۷,۱	۳۱۶	۵۹,۵		
کل	۲۱۶۶۵,۰	۳۱۹			

نتایج به‌دست‌آمده در جدول بالا نتایج مربوط به معنی‌داری مدل انتخاب‌شده توسط محقق را نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که محقق از لحاظ مدل‌سازی و انتخاب متغیرهای پیش‌بین و ملاک کارآمد عمل کرده است و متغیرهایی را به‌عنوان متغیر پیش‌بین انتخاب کرده است که تأثیر واقعی بر متغیر ملاک دارند.

جدول ۸. ضرایب رگرسیون بین مؤلفه‌های عزت‌نفس و شکل‌گیری هویت با استفاده از روش گام‌به‌گام

ضرایب رگرسیون					
متغیر B	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد	t	سطح معنی داری	
ثابت	۷۶,۳۳	۲,۸۰	۲۷,۲۳	۰,۰۰۰۰	
عزت‌نفس کلی	۰,۲۷۰۰	۰,۰۹۰	۳,۰۱	۰,۰۰۳۰	
عزت‌نفس اجتماعی	-۰,۰۲۱	۰,۰۸۰	-۰,۲۵	۰,۷۹۹	
عزت‌نفس خانوادگی	-۰,۲۶۰۰	۰,۰۴۰	-۰,۴۳۰	۰,۰۰۰۰	
عزت‌نفس تحصیلی					

بررسی سهم پیش‌بینی‌کنندگی مؤلفه‌های هویت در شکل‌گیری ارزش‌های اجتماعی

جدول ۹. ضرایب تعیین

ضرایب تعیین				
مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین r ²	ضریب تعیین تعدیل‌شده r ³	خطای استاندارد برآورد
۱	۰,۴۵۱	۰,۲۰	۰,۱۶	۷,۵۲

جدول ۱۰. آزمون آنوا معنی‌داری ارتباط متغیر مستقل و وابسته

آزمون آنوا معنی‌داری ارتباط متغیر مستقل و وابسته					
مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	۴۴۱۱,۴	۱۴	۳۱۵,۱۰	۵,۵۷۰	۰,۰۰۰
باقیمانده	۱۷۲۵۳,۵۴	۳۰۵	۵۶,۵۶		
کل	۲۱۶۶۵,۰	۳۱۹			

نتایج به‌دست‌آمده در جدول بالا نتایج مربوط به معنی‌داری مدل انتخاب‌شده توسط محقق را نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که محقق از لحاظ مدل‌سازی و انتخاب متغیرهای پیش‌بین و ملاک کارآمد عمل کرده است و متغیرهایی را به‌عنوان متغیر پیش‌بین انتخاب کرده است که تأثیر واقعی بر متغیر ملاک دارند.

جدول ۱۱. ضرایب رگرسیون بین مؤلفه‌های هویت و شکل‌گیری ارزش‌های اجتماعی با استفاده از روش گام‌به‌گام

ضرایب رگرسیون					
سطح معنی‌داری	t	ضرایب استاندارد		ضرایب غیر استاندارد	متغیر B
		Beta	خطای استاندارد		
۰,۰۰	۱۹,۲۱		۲,۸۷	۵۵,۲۵	ثابت
۰,۰۸	۱,۷۳	۰,۱۹	۰,۱۲	۰,۲۱	هویت مذهبی
۰,۴۱	۰,۸۱	۰,۰۵	۰,۱۴	۰,۱۱	هویت ملی
۰,۰۱	۲,۳۵	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۳۱	هویت جنسی
۰,۱۰	-۱,۶۲	-۰,۱۲	۰,۱۴	-۰,۲۳	هویت گروهی (دوستان)
۰,۰۲	۲,۲۳	۰,۱۹	۰,۱۷	۰,۴۰	هویت گروهی (خانواده)

نتایج به‌دست‌آمده در جدول بالا نقش پیش‌بینی‌کنندگی مؤلفه‌های هویت را با شکل‌گیری ارزش‌های اجتماعی با استفاده از رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که: از میان متغیرهای پیش‌بین مؤلفه هویت مذهبی با میزان اطمینان ۰,۹۹، ۰,۱۴ از تغییرات در متغیر ملاک، هویت جنسی با میزان اطمینان ۰,۹۵، ۰,۱۹ از تغییرات در متغیر ملاک، هویت گروهی (دوستان) با میزان اطمینان ۰,۹۹، ۰,۱۸ از تغییرات، هویت گروهی (خانواده) با میزان اطمینان ۰,۹۵، ۰,۱۹ از تغییرات در متغیر ملاک را پیش‌بینی کردند.

بحث و نتیجه‌گیری پژوهش‌گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پژوهش حاضر به دنبال این بود که آیا عزت‌نفس پیش‌بینی‌کننده رعایت ارزش‌های اجتماعی و هویت است؟

یافته‌های این پژوهش نشان‌دهنده اهمیت عزت‌نفس در رشد و جهت‌گیری ارزش‌ها و هویت نوجوانان است؛ زیرا اطلاعات به‌دست‌آمده از این پژوهش که با کمک پرسشنامه‌های بررسی ارزش‌های آلپورت، هویت اجتماعی زهرا اکبرپور و عزت‌نفس کوپر اسمیت و تحلیل ارتباط بین آنها با یکدیگر صورت گرفت، نتایج فرضیه‌های زیر را نشان می‌دهد:

فرضیه فرعی اول: عزت نفس در شکل گیری هویت مؤثر است.

جهت بررسی این فرضیه از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد و نتایج به دست آمده نشان داد رابطه معنی دار بین هویت و سطوح مختلف عزت نفس وجود دارد. بنا بر پژوهش های حاضر هویت می تواند بر اساس عزت نفس پیش بینی شود.

فرضیه فرعی دوم: عزت نفس رعایت ارزش های اجتماعی را افزایش می دهد.

برای آزمون این فرضیه نیز از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد و نتایج به دست آمده نشان داد بین ارزش های اجتماعی و سطوح مختلف عزت نفس (به جز عزت نفس کلی) رابطه معنی دار وجود دارد.

بر اساس پژوهش حاضر به طور کلی میزان رعایت ارزش های اجتماعی می تواند بر اساس عزت-نفس پیش بینی شود. همچنین با استفاده از مدل آماری رگرسیون چندمتغیره تجزیه و تحلیل زیر صورت پذیرفت:

نتایج به دست آمده در جدول ضرایب همبستگی و ضریب تعیین برای متغیرهای مؤلفه های هویت و متغیر رعایت ارزش های اجتماعی نشان می دهد از میان ۱۰۰٪ تغییرات و واریانس احتمالی تعیین کننده در متغیر رعایت ارزش های اجتماعی در این مدل، ۴۵٪ مربوط به تأثیرات مستقیم مجموع متغیرهای مؤلفه های هویت می باشد. یافته های پژوهش حاضر با یافته های پژوهش اکبرپور (۱۳۸۱) با عنوان «بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی دانش آموزان مقطع متوسطه شهر شیراز» و همچنین پژوهش مهرآوران ۱۳۸۰ با عنوان «رابطه گرایش های غالب ارزش مدیران با مدل تصمیم گیری آنها» همخوانی دارد.

به طور خلاصه پژوهش حاضر اهمیت عزت نفس را به گونه ای ترسیم می کند که پرورش آن برای رشد ارزش های اجتماعی و کسب هویت سالم در دانش آموزان دبیرستانی که در حال ورود به مقاطع و بحران های آتی زندگی هستند، لازم و ضروری می باشد.

از محدودیت های پژوهش حاضر می توان به این موارد اشاره کرد: از آنجا که حجم مجموع سؤالات سه پرسشنامه استفاده شده در این پژوهش بالا بود و جواب دادن به همه سؤالات ممکن بود از حوصله برخی دانش آموزان خارج باشد، بنابراین تعداد قابل توجی از پرسشنامه ها غیر قابل استفاده

۷۰ | روانشناسی نظامی، سال ۱۲ | شماره ۴۵ | بهار ۱۴۰۰

بود (تکمیل آنها ناقص بود)، به‌ناچار جامعه آماری گسترده‌تر شد تا تعداد پرسشنامه‌های موردنیاز فراهم شود.

پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در جهت تدوین راهبردهای تربیتی و پرورشی در نظام تعلیم و تربیت و همچنین رسانه‌های جمعی مورد استفاده قرار گیرد.

منابع

- احمدی، حمید (۱۳۸۳)، *ایران، هویت، ملیت و قومیت*، چاپ اول، تهران: مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.
- اکبرپور، زهرا (۱۳۸۱)، *بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر هویت اجتماعی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر شیراز*.
- براندن، باتانیل (۱۳۸۸)، *روان‌شناسی عزت‌نفس*، ترجمه مهدی قراچه‌داغی، چاپ هفتم، تهران: نشر نخستین.
- بیابانگرد، اسمائیل (۱۳۸۲)، *روش‌های افزایش عزت‌نفس در کودکان و نوجوانان*، چاپ هفتم، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- خرم، مسعود (۱۳۷۶)، *هویت*، تهران: انتشارات حیان.
- ریتا ال، اتکینسون و دیگران (۱۳۸۲)، *ترجمه محمدنقی براهنی و دیگران*، تهران: انتشارات رشد.
- شیهان، ایلین (۱۳۷۸)، *عزت‌نفس*، ترجمه مهدی گنجی، تهران: نشر ویرایش.
- فروم، اریک (۱۳۷۰)، *جامعه سالم*، ترجمه اکبر تبریزی، تهران: انتشارات بهجت.
- لطف‌آبادی، حسین (۱۳۸۵)، *آموزش شهروندی ملی و جهانی همراه دانش‌آموزان، فصلنامه نوآوری‌های آموزش و پرورش*، سال ۵ (۱۷).
- ماسن، پاول، هنری و دیگران (۱۳۸۲)، *رشد شخصیت کودک*، ترجمه مهشید یاسایی.
- نیک‌گهر، عبدالحسین (۱۳۶۹)، *مبانی جامعه‌شناسی*، چاپ دوم، تهران: انتشارات رایزن.

References

- Alpay, a (2004) self-concep and self-esteem, self-esteem. Enhancement in education. a.
- Brooks, r., (1991) the self-esteem teacher, seeds of self-esteem. Circle pines. Mn: American guidance, inc. (370015) bro_book
- CARLSON, N. R. (1998). Foundations of physiological psychology (4th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- COHEN, S. (2004). Psychological stress, immunity, and upper respiratory infection. Current Directions in Psychological Science, 5, 86-90.
- Cross, S.E. & markus, H.R. (1991). *possible selves across the life span. human development*, 34, 230-255
- Erikson, e. H. (1982). The life cycle completed: A Review. New York: Norton

- Green, c.w., reid, d.h., white,L.K., halford, R.C., brittain, D.P.,& gardner,S.M.1996, identifying reinforcers for persons with profound handicaps: staff opinion versus systematic assessment preferences. *Journal of applied behavior analysis*,21,31-43.
- Jenkins. S. R. (1996). Self-definition in thought, action, and life path choices. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 99-111.
- Phillips, D. (1984). The illusion of incompetence among academically competent children. *Child development*, 55, 2000-2016.
- REGAN, D., BEVERLEY. K. I., & CYNADER. M. (1979). *The visual perception of motion depth Scientific American*, 241, 136-151.
- Zimmerman, B. G. (1997). Becoming a self-regulated: A social cognitive perspective. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidners (Eds), *Handbook of self-regulation* (pp. 13-39).San Diego, CA: Academic Press.

استناد به این مقاله: ملائی، فاطمه؛ ملائی، عبدالله (۱۴۰۰). پیش‌بینی رعایت ارزش‌های اجتماعی و هویت براساس عزت‌نفس در دانش‌آموزان دبیرستان‌های شاهد منطقه پنج تهران. *فصلنامه روانشناسی نظامی*، ۱۲(۴۵)، ۵۳-۷۲.

Name of Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.